

Het kasteel van Saladin

Fenicische versterking, Byzantijns kasteel, kruisvaardersburcht – allemaal benamingen van één en hetzelfde fort: het kasteel van Saladin. Gelegen op een cruciaal punt in het bergachtige noorden van Syrië, speelde het een rol bij de veroveringen van Alexander de Grote. Beroemd werd het bij de strijd van de grote islamitische held Saladin tegen de Franken. En nog steeds is zijn historische rol niet uitgespeeld. De afgelopen maanden is het kasteel inzet geworden in de strijd tussen opstandelingen en het Syrische leger.

JOOST VERMEULEN

Het kasteel van Saladin is altijd van groot strategisch belang geweest. Wie dit eeuwenoude fort in handen heeft, beheerst de enige verbindingsweg tussen de vlakke van de Orontes en de kust. Deze weg die dwars door het verder nauwelijks toegankelijke berggebied voert, vormt al eeuwenlang de enige verbinding tussen Aleppo en Latakia, de twee grote commerciële centra in het noorden van het land. Het hoogste punt van deze route ligt slechts enkele kilometers ten noorden van het kasteel. Al in heel vroeg in de geschiedenis was men doordrongen van het strategische belang van deze bergtop. De eersten die er een versterking bouwden waren de Feniciërs (7de eeuw v.Chr.). Zij bouwden een bescheiden fort. Archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat zij daarnaast nog een kleine post hadden direct aan de pas, waar waarschijnlijk belasting werd geheven. Het gezag zetelde echter op de top van de berg.

Sindsdien is de plek voortdurend in andere handen overgegaan. In de 4de eeuw v.Chr. werd hij veroverd door Alexander de Grote toen deze met zijn leger op weg was naar Egypte. Later hadden de Romeinen hier korte tijd een kamp. In de eerste helft van de 10de eeuw werd het een belangrijke Byzantijnse vestingplaats. De Byzantijnse keizer Johannes I (969-979) was verantwoordelijk voor de aanleg van de nieuwe, buitenste verdedigingswal. Vervolgens vestigden Frankische kruisriders zich hier, waarschijnlijk al ten tijde van de eerste kruistocht (1096-1099).

Kruisridders

De Frankische heersers hadden niet heel lang plezier van hun bezit. In 1187 boekte de militaire aanvoerder Saladin (1137-1193) een eclatante overwinning op de verzamelde legers van de kruisridders tijdens de slag bij Hattin. De moslims heroverden Jeruzalem en stootten vervolgens door naar het noorden. In juli 1188 begon de belegering van het kasteel. Slechts drie dagen hadden de aanvallers nodig. Er waren te weinig Frankische troepen om het enorme complex te verdedigen. Toen er eenmaal een bres was geslagen in de zwakke westelijke muur, was het lot van de burcht bezegeld en kwam hij definitief

in handen van islamitische heersers. In de eeuwen hierna speelde het fort nog een rol in verschillende regionale oorlogen. In de 18de eeuw raakt het echter in verval en vervolgens in de vergetelheid. In de 19de eeuw werd de ruïne door

Tijdens deze strijd veroverden de rebellen de toegangsweg naar het kasteel. Hoewel de berichtgeving sindsdien zeer fragmentarisch is, lijkt het erop dat zij ook de militairen van het fort hebben verdreven en zelf stellingen op de berg hebben in-

Aan het kasteeltoerisme kwam na het begin van de Syrische opstand in 2011 een eind

westerse reizigers herontdekt. Vooral dankzij Th.E. Lawrence (Lawrence of Arabia), die er in zijn brieven en geschriften zeer lyrisch over schreef, raakte het fort

genomen. Vaststaat in ieder geval dat de weg tussen Latakia en Aleppo sindsdien regelmatig vanuit de bergen onder vuur is genomen. In één geval werd hierbij een

opnieuw in de (westerse) belangstelling. Tot vorig jaar was het kasteel van Saladin een van de belangrijkste toeristische trekpleisters van Noord-Syrië.

Opstand

Aan het kasteeltoerisme kwam na het begin van de Syrische opstand in 2011 een eind. De enige toegangsweg (een steile, smalle, van tientallen haarspeldbochten voorziene bergweg) werd door het Syrische leger afgesloten. Verder werd er een militaire post op het kasteelterrein ingericht. In maart 2012 barstte echter de strijd tussen het leger en opstandelingen in de bergen in alle heftigheid los. Delen van het berggebied rondom de stad Qardaha, de geboorteplaats van Hafiz al-Assad en een bekend alawitisch bolwerk, bleven in handen van het leger. Maar andere stukken, vooral de dorpen rond de stad Jisrashl-Shugur waar een strategische brug over de Orontes ligt, kwamen in handen van de opstandelingen.

↑ Tijdens de Eerste Kruistocht (1096-1099) veroverde Frankische kruisvaarders Antiochië en het kasteel dat later het kasteel van Saladin zou heten. De illustratie is uit de 13de eeuw, zo'n anderhalve eeuw na de afgebeelde gebeurtenissen.

legerkonvooi getroffen waarbij tientallen militairen om het leven kwamen. Ook zijn er berichten van heftige bombardementen in de bergen.

Of hierbij slachtoffers zijn gevallen en of het fort is geraakt en er schade is aangericht aan de monumentale gebouwen, valt niet te zeggen.

De afgelopen zomer heeft de strijd zich rondom Aleppo en in de buitenwijken van Damascus geconcentreerd. Mede hierom is een nieuw offensief tegen de opstandelingen in de bergen vooralsnog uitgebleven. Maar dat kan snel veranderen. Daarvoor heeft het kasteel van Saladin een te grote strategische en symbolische waarde.

Joost Vermeulen is freelance publicist.

◀ Het kasteel van Saladin. Foto: Rénie van der Putte